

2. 12. 2021

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Prokazování totožnosti občanským průkazem

V poslední době se ve společenské rovině života stále častěji setkáváme s nutností prokázání bezinfekčnosti. Vzpomenete si ale na moment, kdy naposled jste museli prokázat nikoli svou bezinfekčnost, ale totožnost, zda k tomu stačil pouze občanský průkaz, u jaké příležitosti se tak stalo a co vše bylo zapotřebí sdělit? Zůstává občanský průkaz jedinečným a unikátním způsobem prokázání totožnosti a existuje proto povinnost nosit ho stále při sobě? Nejen pozornost spojená s novou právní úpravou občanských průkazů pomáhá překonat leckdy neaktuální představy, které mezi lidmi stále ještě panují, ačkoli realita se od nich již několik let liší.

Jak tedy prokázání totožnosti provést? Ze všeho nejdříve je nutno zdůraznit, že povinnost a způsob toliko se prokázat ukládá zpravidla příslušný zákon upravující působnost konkrétního subjektu, který disponuje oprávněním nebo vůči němu směřuje povinnost kontrolu totožnosti provést. Díkce zákonů se v každém případě částečně různí, a proto nelze hledat zcela univerzální odpověď.

Jestliže se zákon omezí na pouhé „prokázání totožnosti“, nejběžnějším způsobem jejího naplnění zůstává občanský průkaz. Mimoto další průkazy totožnosti představují zejména cestovní pas, rodný list, povolení k pobytu nebo pobytová karta rodinného příslušníka občana EU (1).

Povinnost prokázat však nesmí být požadována bez zákonného zmocnění. Přestože lze povinnost vymezit pouze v duchu zásady enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí, zákon takto stanovených povinností upravuje mnoho. Zároveň se liší požadavky na rozsah osobních údajů nebo jejich způsob prokázání.

S obecným „prokázáním totožnosti“ bez dalšího se setkáme při prokazování v postavení svědka u soudu (2), dále vůči úřední osobě ve spojitosti se správou daně (3) nebo v praxi méně typicky vůči rybářské stráži (4). S legislativním upřesněním, jaké údaje se mají oním „prokázáním totožnosti“ na mysli, přichází zákony upravující působnost Policie České republiky (5), obecní policie (6), Celní správy České republiky (7) a Hasičského záchranného sboru České republiky (8), když v meritu mají mezi sebou jen drobné odchylky. Poměrně specifické požadavky jsou pak stanoveny např. při prokázání totožnosti vůči myslivecké stráži (9), dle režimu tzv. AML zákona (10) nebo v souvislosti s uzavíráním manželství (11).

Někdy může k prokázání totožnosti postačit podat informaci o svém jméně, příjmení a datu narození. I tento poměrně minimalistický postup se považuje za současného splnění přiměřenosti rozsahu a způsobu zjišťovaných informací v daných případech za věrohodný, jak mimo jiné dovozuje Nejvyšší správní soud (12)[1]. Z praxe v tomto plyne jasný závěr, a to, že před výraznějšími kroky (například u Policie ČR předvedení) je zkrátka nutno vyčerpat všechny méně zatěžující, a přitom stále účelné, možnosti zjištění totožnosti (13)[2].

V některých případech právní řád mimořádně vyžaduje konkrétní průkaz totožnosti. V takových situacích ani jinak všeobecně akceptovaný občanský průkaz nebude postačovat a dotčený subjekt bude povinen (jak potvrdila i judikatura (15)[3] (16)[4]) předložit konkrétním zákonem stanovený identifikátor.

Jde-li o povinnost mít u sebe průkaz totožnosti, ačkoli zákon stanovuje občanům ČR starším 15 let s trvalým pobytem na území ČR obecnou povinnost mít občanský průkaz (14), neexistuje, byť jediné

účinné legislativní ustanovení o povinnosti nosit občanský průkaz při sobě stále nebo, jak praví ve společnosti nezanedbatelně rozšířené mýty, od 500 metrů od místa bydliště; tato domněnka tak přežívá bez faktického právního podkladu.

Sluší se neopomenout, že nedávnou novinkou ve světě ověřování a prokazování totožnosti se stala tzv. bankovní identita. Jedná se o zákonnou úpravu umožňující online ověření totožnosti skrze autentizační prostředky bank. Výhoda tkví v tom, že jde pomocí tohoto způsobu komunikovat nejen s bankami, ale rovněž se státními orgány a orgány územních samosprávných celků (17).

Lze tak uzavřít, že ať už budeme svou totožnost prokazovat v rozličných situacích, pamatujme, že základ k provedení kontroly vždy stanoví příslušný zákon, na jehož základě identifikace probíhá. Stejně tak příslušný zákon stanoví konkrétní situace, v nichž se takové kontrole vůbec musíme podrobit.

Mgr. David Urbanec

DUNOVSKÁ & PARTNERS s.r.o.,
advokátní kancelář

Palác Archa
Na Poříčí 24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
e-mail: office@dunovska.cz

Citovaná literatura

1. PRADO: CZE - Česká Republika. Consilium Europa. [Online] [Citace: 8. Listopad 2021.] <https://www.consilium.europa.eu/prado/cs/prado-documents/cze/all/docs-all.html>.
2. § 126 odst. 2, zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
3. § 23 odst. 1 zákona č. [280/2009](#) Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.
4. § 16 písm. b) bod 1. zákona č. [99/2004](#) Sb. o rybářství, ve znění pozdějších předpisů.
5. § 63 odst. 1 zákona č. [273/2008](#) Sb. o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
6. § 12 odst. 1 zákona č. [553/1991](#) Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.

7. § 29 odst. 1 zákona č. [17/2012](#) Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
8. § 33 odst. 1 zákona č. [320/2015](#) Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
9. § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. [449/2001](#) Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů.
10. Zákon č. [253/2008](#) Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
11. § 664 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
12. 10 As 236/2015-40, Brno : Nejvyšší správní soud, 2016.
13. 7936/2016/VOP/MK, Brno : Veřejný ochránce práv, 2017.
14. § 3 odst. 1 zákona č. [269/2021](#) Sb., o občanských průkazech.
15. 6 As 276/2014-61, Brno : Nejvyšší správní soud, 2015.
16. II. ÚS 1449/2015, Brno : Ústavní soud, 2015.
17. § 38ad odst. 2 zákona č. [21/1992](#) Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

[1] „V tomto ohledu považuje naopak (NSS) jednání policistů zasahujících v prostoru vlaku za příkladné. Žalobkyně byla po odmítnutí prokázání své totožnosti předložením občanského průkazu policisty poučena, že postačí, pokud jim sdělí své jméno, příjmení a datum narození. Policisté tedy žalobkyni umožnili alternativní, nejméně zatěžující způsob ověření totožnosti, který by umožňoval pokojný průběh splnění její povinnosti i bez fyzického předložení úředního dokladu totožnosti.“

[2] „... setrvávám na tom, že policista dostatečně nevyužil všech možností zjištění totožnosti stěžovatelky na místě samém, a k předvedení tedy přistoupil předčasně. Konstatuji tedy pochybení v postupu policisty.“

[3] „... zákon skutečně nevyžaduje, aby řidič při preventivní silniční kontrole předkládal občanský průkaz: podle § 6 odst. 8 zákona o silničním provozu musí mít řidič u sebe a na vyžádání policie předložit toliko řidičský průkaz. Ani varianta, že by navíc řidič byl konkrétně podezřelý ze spáchání nějakého správního deliktu či přestupku, na tomto závěru nic zásadního nemění: v takovém případě se sice aktivuje obecné oprávnění policie vyzývat k prokázání totožnosti podle § 63 zákona o Policii, ani toto ustanovení však neoperuje kazuisticky s občanským průkazem ..., nýbrž směřuje materiálně k prokázání totožnosti, v zásadě lhostejno jakými prostředky.“

[4] „Vyžádání občanského průkazu vedle řidičského průkazu se sice skutečně mohlo jevit v daném případě jako nadbytečné, neboť oba tyto průkazy obsahují prakticky stejné osobní údaje.“

Další články:

- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)